

Kultūras ministrija

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības
programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Ziņojums

**par kapacitātes stiprināšanas un
līdzdalības veicināšanas semināru romu
sievietēm „Sievietes kopienās un darbībā”,
iekļaujot ieteikumus romu sieviešu
līdzdalības veicināšanai**

Inete Ielīte
2019. gada 15. maijā

Vispārīgā informācija

Projekta „Latvijas romu platforma III: sadarbības un līdzdalības veicināšana” ietvaros tika izstrādāts **ziņojums par kapacitātes stiprināšanas un līdzdalības vecināšanas semināra romu sievietēm „Sievietes kopienās un darbībā” rezultātiem un priekšlikumiem, iekļaujot ieteikumus romu sieviešu līdzdalības veicināšanai.**

Lai veicinātu romu sieviešu kapacitātes stiprināšanu un līdzdalības veicināšanu š.g. 17. - 18.aprīlī Rāmavas muižā (Rāmavas iela 9, Rāmava, Ķekavas pagasts <http://www.ramavasmuiza.lv/>) norisinājās seminārs romu sievietēm „Sievietes kopienās un darbībā”. Semināru organizēja biedrība „Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls” sadarbībā ar Kultūras ministriju.

Semināra pamatmērķis bija *veicināt Latvijas pilsētās dzīvojošo romu sieviešu kapacitāti un līdzdalību, kā arī attīstītu sadarbības iespējas ar Latvijas sabiedrībā aktīvajām sievietēm.*

Semināra programma tika gatavota tā, lai:

- veicinātu romu un Latvijas sieviešu organizāciju aktīvo dalībnieču iespējas tikties un iepazīties;
- kopīgi apgūt jaunas pieejas gan pašapziņas celšanai, gan karjeras (profesionālās un kopienā) mērķu nosprausšanai, gan veselīga dzīves veida uzturēšanai, atbilstoši Eiropas Savienības un Latvijas dzimumu līdztiesības politikām sabalansējot privāto un darba dzīvi, gan arī iesaistoties vietējās kopienas aktivitātēs.

Semināra darbnīcas vadīja tādas aktīvas sieviešu nevalstisko organizāciju un uzņēmumu pārstāves, kuru personiskā pieredze, darba dzīve un līdzdalība sabiedriskās aktivitātēs var ne tikai kalpot par piemēru romu sievietēm, bet arī viņu zināšanas var tālākā nākotnē izmantot zināšanu pārnesei Latvijas nevalstiskajās organizācijās, it īpaši sieviešu organizācijās. Tāpat viens no tālākajiem mērķiem bija *veicināt romu sieviešu organizācijas vai aktīvo sieviešu grupas izveidošanos Latvijā, kas varētu ne tikai attīstīt aktīvo romu sieviešu romu kultūras zināšanu un pieredzes pārnesei, bet nodrošināt mentoringa praksi romu kopienā un pieredzes iegūšanu romu jauniešiem.*

Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīklam kā Eiropas Sieviešu lobija nacionālajai koordinācijai ir būtiski veicināt Latvijas romu sieviešu iekļaušanos Eiropas Sieviešu lobija dalīborganizācijā – Eiropas līmeņa organizācijā – Romu un

Ziņojums

ceļotāju sieviešu federācijā (Federation of Romani and Traveller Women¹) un dalību ikgadējā Starptautiskajā romu sieviešu konferencē.

Seminārā sagatavošanā tika izmantoti iestrādes no projekta „Latvijas Romu platforma II” rezultātiem, proti, ikgadējas platformas sanāksmes noslēguma ziņojumā ietvertie ieteikumi² –, kuros uzsvars bija uz romu sieviešu sadarbības attīstību ar romu un ne-romu nevalstiskajām organizācijām, krīzes centriem, labdarības un reliģiskajām organizācijām, NVA filiālēm, izglītības iestādēm, uzņēmējiem/darba devējiem, un uz jaunu prasmju apgūšanu un iepriekš iegūtu prasmju nostiprināšanos sekojošās jomās:

- valsts valodas prasme un rakstītprasme (darbs ar tekstu testa izpildē, individuālie darbi plānu karjeras mērķu plānošanai un aprakstīšanai, pozīcijas, vērtību rakstīšana, semināra izvērtējums),
- pilsoniskās izglītības elementi, komunikācijas prasmes, psiholoģiskie treniņi (pašcieņa un savu vajadzību apzināšanās un aizstāvēšana), kā arī darbs grupās un komandās, prezentācijas prasmes, u.c.

Semināra dalībnieki:

Seminārā piedalījās aktīvās romu sievietes, t.sk. jaunietes no Jelgavas, Kandavas, Limbažiem, Rīgas, Sabiles, Valmieras un Viļakas, kā arī Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla un SUSTENTO (Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas) dalīborganizāciju pārstāves no Jūrmalas, Rīgas, Jelgavas, Līvāniem un Tukuma, romu mediatori un Kultūras ministrijas pārstāvji. Kopā seminārā piedalījās 30 romu un ne-romu dalībnieki.

Semināra nodarbības vadīja Latvijā un starptautiski atpazīstamas Latvijas ekspertes. Piemēram, biedrības „Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls” (turpmāk – LSOST) priekšsēdētāja Inete Ielīte; cilvēkresursu vadības speciāliste Edīte Kalniņa; kredītu pārvaldības uzņēmuma „Intrum” vadītāja Baltijā Ilva Valeika; fizioterapeite Elīna Dukure; sadarbības programmu trenere un līdzdalības eksperte Ieva Elvīra Garjāne un uzņēmēja un reģionālās attīstības eksperte Marika Rudzīte-Griķe.

Semināra satura kopsavilkums:

Semināra laikā romu sievietes kopā ar sieviešu organizāciju aktīvistēm apsprieda savus nākotnes mērķus, dalījās savās vērtībās, ieraudzīja sevī jaunās spējas un talantus, kā arī iemācījās karjeras veidošanas un finanšu pratības pamatus. Piemēram, Starptautiskās kompānijas „Intrum” pārstāvji, finanšu pārvaldības eksperti informēja semināra dalībniekus par to kā labāk un efektīvāk rīkoties ar saviem finanšu līdzekļiem, tai skaitā iemācīties precīzāk administrēt savus kredītus un parādus.

---

¹ <https://www.womenlobby.org/Federation-of-Romani-and-Traveller-Women>

² Ziņojums ir pieejams

https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/Sabiedribas_integracija/Romi/Pasakumi/Ikgadeja%20Latvijas%20romu%20platformas%20koordinācijas%20sanaksme/NoslegumaZinojums_150618.pdf

Ziņojums

Turklāt speciālistu pavadījumā romu sievietēm bija iespēja uzlabot savas sadarbības prasmes, izprast sociālās tīklošanas priekšrocības, attīstot savas iniciatīvas, radošas idejas un projektus.

Divās dienās semināra dalībnieces labāk iepazīna sevi un papildināja zināšanas par savām spējām, par to, kā rīkoties ar finansēm, par veselības uzturēšanu, par sadarbības attīstību.

Pasākumā notika arī aktīva un veselīga dzīvesveida darbnīcas, lai attīstītu aktīvo romu sieviešu zināšanas veselības uzturēšanai un dažādu saimniecībā nepieciešamu lietu izgatavošanai.

Tika nosprausti turpmākie darbi:

- sadarbības stiprināšana vietējā (savas pašvaldības) līmenī, iesaistot romu sievietes pasākumos;
- ar īpaši izraudzītu mentoru palīdzību īstenot romu sieviešu un meiteņu iniciatīvas, kas tika izstrādātas semināra laikā;
- uzrunāt sadarbības partnerus pašvaldībās un nevalstiskajās organizācijās, lai tuvākajos gados izveidotu *atbalsta grupas* romu sievietēm atsevišķās pašvaldībās,
- attīstīt informatīvā kampaņu par romu kultūru Latvijā;
- izveidot jauno talantu konkurss romu bērniem un jauniešiem.

Pasākuma norises vieta tika izvēlēta atbilstoši plānotajiem semināra mērķiem:

- pieejamas kopīgas darba telpas,
- pieejamas atsevišķas guļamtelpas pieredzējušākajām dalībniecēm, kopīgas guļamtelpas - jaunākajām dalībniecēm;
- pieejamas kopīgs viens maltīšu galds;
- kafijas pauzēs ir iespēja sasēsties nelielās grupās;
- muižas parkā ir iespējamas nodarbības svaigā gaisā.

Semināra norises apraksts

Semināra pirmā diena (17.04.2019)

Pēc dalībnieku reģistrācijas seminārs sākas ar ievadvārdiem no Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vadītājas Anitas Kleinbergas un Kultūras ministrijas projekta „Latvijas romu platforma III” vadītāja Denisa Kretalova, kas izcēla semināra nozīmīgumu kā Latvijas, tā arī Eiropas Savienības un Eiropas Padomes kontekstā.

Pēc uzrunām dalībnieces tika iepazīstinātas ar semināra programmu, norises vietas īpatnībām, kā arī iepazīnās savā starpā (iepazīšanās **darbnīca “Iepazīsim sevi, savas vērtības un dzīves misiju”**; LSOST līdzpriekšsēdētāja, cilvēkresursu vadības eksperte Edīte Kalniņa). Darbnīcā tika izmantotas Latvijā izstrādātas metodikas – spēļu kārtis “Es esmu”, “Stāstu stāstiem izstāstīju”, vērtību kārtis u. c.

Pasniedzēja iepazīstina ar pasaulē plaši izmantotu instrumentu Majera Briga personības aptauju (*The Myers–Briggs Type Indicator*) sava personības tipa noteikšanai. Šo aptauju plaši izmanto pieaugušo un jauniešu karjeras konsultēšanā. Kopumā ir 16 personības tipi un četras dimensijas – kādā veidā cilvēks gūst enerģiju, kādā veidā uztver informāciju, pieņem lēmumu un cik plānoti vai spontāni vēlas dzīvot savu dzīvi un strādāt. Izvēloties profesiju, ir svarīgi saprast savu personības tipu.

Ziņojums

Kopumā izmantotās metodes palīdzēja semināra dalībniecēm labāk izprast sevi, tai skaitā celt pašapziņu un dot stimulu izmantot savas personības tipu savā darbā kopienā un ielikt pamatu tālākajām semināra nodarbībām. Par aptauju liela interese bija visām dalībniecēm, īpaši romu meitenēm. Pasniedzēja to nosūtīja dalībniecēm un koordinatorēm arī elektroniskā veidā, lai varētu izmantot romu meitenēm un sievietēm arī vietējās kopienās – ar draudzenēm, kolēģēm un citām ieinteresētajām sievietēm (un vīriešiem).

Darbnīcas „Kā rīkoties ar finansēm?” laikā, kredītu pārvaldības uzņēmuma “Intrum” vadītāja Baltijā Ilva Valeika skaidroja vispārējos finanšu pārvaldības principus. Dalībniecēm bija daudz praktisku jautājumu it īpaši par ātrajiem kredītiem, kas apliecināja, ka šādas nodarbības nepieciešamas plašākā apjomā un plašākai auditorijai.

Darbnīcas beigās dalībnieces kopā izstrādāja šādus ieteikumus:

- *No katra ienākuma – kaut ko sev un kaut ko ziedot;*
- *Izmantot automātisko bankas rēķinu apmaksas iespēju;*
- *Mācīties no savām un citu kļūdām;*
- *Izveidot kalendāru (sarkans, dzeltens, zaļš – atkarībā no steidzamības), apmaksāt rēķinus pēc tā;*
- *Izveidot pirkumu plānu un turēties pie tā;*
- *Pierakstīt visus pirkumus un maksājumus (atzīmēt veiktos, nevis nosvītrot);*
- *Kad vien ir iespējams, atlikt 10% ietaupījumam, kad ienākumi ir augstāki;*
- *Pārbaudīt, vai izmanto pareizās kredītkartes;*
- *Pieņemt lēmumus saskaņā ar sevi.*

Darbnīca „Kustības veselības veicināšanai” bija veltīta veselībai un to vadīja fizioterapeite Elīna Dukure. Šajā darbnīcā semināra dalībnieces tika iepazīstinātas ar kustību nozīmi cilvēka dzīvē un iemācījās vingrinājumus, kas palīdz uzturēt veselību darba dienas laikā. Vingrojumi tika veikti arī svaigā gaisā, Rāmavas muižas parkā.

Darbnīcas „Sadarbības atslēgas mūsu idejām un sapņiem” uzdevums bija iedvesmot semināra dalībnieces aktīvai dzīves pozīcijai. To vadīja sadarbības programmu trenere un līdzdalības eksperte Ieva Elvīra Garjāne un uzņēmēja, reģionālās attīstības eksperte

Ziņojums

Marika Rudzīte-Griķe. Darbnīcas gaitā dalībnieces uzzināja, ka panākumi ir atkarīgi no pašu nospraustajiem mērķiem dažādās jomās, piemēram, fiziskās veselības jomā, biznesa jomā, finanšu jomā, pašizausmes un garīgajā jomā. Katra no semināra dalībniecēm nosprauda savus mērķus, izmantojot vadītāju piedāvāto metodiku un pārrunāja savus mērķus nelielās grupās. **Kopumā dalībnieču motivācija un vadītāju dotie dzīves piemēri ļāva nospraust konkrētus mērķus, tādējādi virzot dalībnieces uz jaunām iniciatīvām savās kopienās.**

Darbnīcu noslēgumā tika veikta pirmās dienas rezultātu izvērtēšana, dodot iespēju dalībniecēm novērtēt dienas darbu ar atzīmi skalā no 1 līdz 10, kur 10 ir austākā atzīme, kā arī ar vienu vārdu raksturot pavadīto dienu un darbnīcas. Dalībnieces vērtējumi bija šādi:

- pozitīvi, superīgi, jauki, skaisti, brīnišķīgi, patīkami, atraktīvi, noderīgi, vērtīgi, apburoši, jautri, izglītojoši, lieliski, draudzīgi, garšīgi, saspringti, pamācoši, attīstoši, inovatīvi, informējoši, pa jaunam

- vērtējums ballēs – 60% dalībnieču novērtēja dienu ar 10 ballēm; 20% - ar 9, 20% - ar 8 ballēm.

Dienas beigās dalībnieces baudīja vakariņas pie kopīgā galda un iepazinās ar vakara neformālo programmu, kas bija plānota semināra dalībnieču sociālās tīklošanās veicināšanai.

Programmā bija paredzēta vaska drāniņu veidošanas darbnīca, sveču gatavošanas darbnīca, Lieldienu zaķu darbnīca un rotaslietu veidošanas darbnīca. Darbnīcas vadīja Edīte Kalniņa. Darbnīcu noslēgumā Dana Didžus dalījās stāstos par Lieldienu tradīcijām romu ģimenēs, bet Edīte Kalniņa – savā pieredzē, strādājot ar meitenēm un sievietēm sabiedriskajā darbā.

Izmantojot Rānavas muižas retro tērpu kolekciju, romu dalībnieces, iesaistot visus klātesošos, demonstrēja priekšnesumus - dejas un tērpu demonstrējumus, kas pozitīvi saliedēja visus klātesošos.

Ziņojums

Semināra darbnīcu vadītāju secinājumi par pirmo semināra dienu:

- 1) Dalībnieču (romu, ne-romu) vidū ir pārstāvētas dažādas kompetences; iezīmējās, ka romu sievietes var kļūt par mentorēm jaunākajām kolēģēm;
- 2) Konstatējams, ka dalībnieces ir gatavas uzņemties aktīvu rīcību un darboties komandās, lai sasniegtu kopīgus rezultātus;
- 3) Identificējami vairāki attīstības virzieni, kas papildina jau projekta „Latvijas Romu platforma II” noslēguma ziņojumā iekļautos ieteikumus, un nosaka konkrētās romu sieviešu intereses savās kopienās;
- 4) Pirmajā dienā ir pārvarētas savstarpējās barjeras, radīta uzticēšanās un draudzīguma atmosfēra, kas ir pamats turpmākai dialoga un sadarbības attīstībai;
- 5) Romu sievietēm ir nepieciešams piedāvāt aktīvāku programmu viņu vajadzību izpētei, prioritāro darbu izvēlei un tālākās rīcības veidošanai.

Semināra otrajā dienā (18.04.2019.)

Semināra programma tika pielāgota, ņemot vērā pirmās dienas darba rezultātus un secinājumus, kā arī dalībnieču viedokļus. Darbnīca par pieeju darba tirgum un darbnīcas nākotnes plānošanai tika modificēta ***par darbnīcu par individuāliem projektiem***, kas nepieciešami romu, tai skaitā romu sieviešu pašapziņas celšanai un nodarbinātības veicināšanai, dodot iespēju vairāk veltīt laiku nākotnes plānošanai.

Nākotnes plānošanas darbnīcas laikā, ko vadīja LSOST priekšsēdētāja un Eiropas Sieviešu lobija valdes locekle Inete Ielīte, semināra dalībnieki mazās grupās

Ziņojums

identificēja prioritāros projektus romu kultūras saglabāšanai un popularizēšanai, pēc tam izvēlētās idejas apsprieda un izstrādāja priekšlikumus darba grupās. Kopumā dalībnieki strādāja pie septiņiem projektiem:

- Informatīvā kampaņa „Saskarsmē ar Romu kultūru Latvijā”;
- Bērnu laukuma izveide un sporta nodarbības programma jauniešiem Sabiles pilsētā;
- Iniciatīva romu sieviešu pašapziņas celšanai „Jau smalu” jeb „Esi droša”;
- Atbalsts romu sievietēm izglītības veicināšanai (atbalsta grupas veidošana);
- Jauniešu talantu konkurss „Izkop savu talantu”;
- Materiāls/grāmata par romu kultūru Latvijā;
- Romu pozitīvā tēla prezentācija Latvijas sabiedrībā, izceļot romu sieviešu labos stāstus.

Katra darba grupa mēģināja atbildēt uz jautājumiem – kāpēc, kur, ko darīs, sadarbībā ar ko un kādi resursi tam ir nepieciešami?

Galvenās projektu idejas ir šādas:

- 1) **Informatīvā kampaņa „Saskarsmē ar Romu kultūru Latvijā”**, kuras mērķis ir veicināt romu kultūras un tradīciju saglabāšanu un attīstību, veidot romu un plašākas sabiedrības izpratni par romu kultūras tradīcijām Latvijā, demonstrējot kultūras bagātību un atklājot tās savdabību. Plānotais norises laiks un vieta: katru gadu vasarā (jūlijā/augustā), Starptautiskās romu dienas ietvaros 8.aprīlī Vērmānes dārzā. Veicamie darbi: apzināt un uzrunāt domubiedrus, izveidot komandu; izstrādāt pasākuma programmu; sadalīt pienākumus komandā (administratīvos un radošos); izstrādāt pasākuma budžetu un piesaistīt līdzekļus. Nepieciešamie resursi: cilvēkresursi (domubiedri, brīvprātīgie, mākslinieki), tehniskie un finanšu resursi.
- 2) **Bērnu laukuma izveide un sporta nodarbības programma jauniešiem Sabiles pilsētā**, kur bērni un jaunieši var pavadīt brīvo laiku pēc skolas, uzlabot fizisko formu un sportot. Plānotais norises laiks: no septembra līdz maijam. Veicamie darbi: piesaistīt cilvēkus, izveidot reklāmas, piedāvāt savu līdzfinansējumu; lūgt atbalstu pilsētas domei, izveidot ziedojumu vietu www.ziedot.lv.

- 3) **Iniciatīva romu sieviešu pašapziņas celšanai „Jau smalu” jeb „Esi droša”**, kuras mērķis ir veicināt romu sieviešu neatkarību, radošumu, uzņēmējdarbību. Plānots izstrādāt apmācību programmu par lietišķo etiķeti, runas un komunikācijas prasmēm, tai skaitā izmantojot romu sieviešu pozitīvo pieredzi. Veicamie darbi: programmas izstrāde, romu sieviešu komanda, apmācību organizēšana Valmierā un Rīgā. Apmācības ir plānotas divas reizes nedēļā. Nepieciešamie resursi: ceļa izdevumi, telpas, ēdināšana, lektori.
- 4) **Atbalsts romu sievietēm izglītības veicināšanai (atbalsta grupas veidošana)**, kuras mērķis ir motivēt, izglīt, informēt un iedrošināt romu sievietes gan iesaistīties darba tirgū, gan veidot savu uzņēmējdarbību, gan efektīvāk iesaistīties kopienas dzīvē. Veicamie darbi: programmas izstrāde, dalībnieku apzināšana.
- 5) **Jauniešu talantu konkurss „Izkop savu talantu”**, kura mērķis ir apkopot vairāku pilsētu romu talantus, izveidot grupu, kas piedalās festivālos, pilsētu svētkos, kā arī paši organizē kultūras pasākumus, lai nodotu romu kultūras vērtības nākamajām paaudzēm. Plānots kā ilgtermiņa projekts vairākām paaudzēm, ik gadus uzsākot konkursu septembrī, sadarbībā ar skolotājiem un skolu direktoriem, kā arī ar ekspertiem romu jautājumos no visām Latvijas pilsētām, lai identificētu visus potenciālos talantus. Tiks izveidota romu mūziķu žūrija, kuri iedvesmos jaunos talantus. Tiktu izveidots konkursa videoklips, kā arī konkursa rezultātā katru gadu tiktu ierakstīts mūzikas albums. Konkursu raidītu TV. Projekta īstenošanai nepieciešamie resursi: transports dalībnieku atlasei; koncerti publiskajās vietās, lai savāktu ziedojumu; studija; organizatoru komanda; komponists; horeogrāfs; video operators; šuvējas; audumi. Trīs reizes gadā pretendentu atlase, četras reizes mēnesī talantu izkopšanas nodarbības. Rezultātā tiks nodrošināta regulāra romu mūzikas atskaņošana Latvijas mediju telpā, informācija par konkursu ir pieejamība internetā. Citu tautību jauniešu piedalīšanās ar romu dziesmām no piedāvātā *Dziesmu kataloga*. Konkursa moto: „Nerimstošie sirdspuksti” ir atpazīstams visā Latvijā, un dalībnieki un organizatori ir gandarīti, ka TV dzird savu dzimto valodu.
- 6) **Ilustrēts materiāls/grāmata par romu kultūru Latvijā**, kurā iekļautas tradicionālās romu pasakas, romu tradīciju apraksts, romu virtuves receptes un dziesmu grāmata ar vārdnīcu. Lai šādu materiālu izveidotu ir nepieciešams organizēt semināru vismaz reizi gadā.
- 7) **Romu pozitīvā tēla prezentācija Latvijas sabiedrībā, izceļot romu sieviešu labos stāstus**. Lai īstenotu šo iniciatīvu būtu jāuzrunā gan amatpersonas, jāatspoguļo romu dzīves notikumus presē. Organizēt romu jauniešus izvēlētās nākotnes profesijas iepazīšanai, līdzīgi kā „Ēnu dienas”. Piemēram, tika minētas intereses par advokāta, kosmētiķes, šefpavāra un ārsta profesijām). Sadarbībā ar *Junior Achievement Latvia*, pasākuma organizatoriem, pievērst

Ziņojums

īpašu uzmanību romu jauniešiem. Pēc piedalīšanās pasākumā rīkot preses konferenci par iegūtajiem rezultātiem. Pilotprojektu varētu veikt, sākot ar Sabiles skolu un Ventspils Pārventas sākumskolu.

Darba grupās katrs dalībnieks varēja atzīmēt, kuru iniciatīvu vēlētos vadīt un kurā piedalīties. Visi dalībnieki, gan romu, gan ne-romu bija gatavi aktīvi sadarboties. Pašreiz iniciatīvām izvēlēti šādi vadītāji:

- 1) Informatīvās kampaņas „Saskarsmē ar Romu kultūru Latvijā” vadītājs K. Arhipovs
- 2) Bērnu laukuma izveides un sporta nodarbības programmas jauniešiem Sabiles pilsētā vadītāja O. Putrasevica
- 3) Iniciatīvas romu sieviešu pašapziņas celšanai „Jau smalu” jeb „Esi droša” vadītāja M. Paņko
- 4) Atbalsts romu sievietēm izglītības veicināšanai – vadītāji V.Korenovska un O. Marcinkēviča
- 5) Jauniešu talantu konkursa „Izkop savu talantu” organizācijas vadītāja D. Didžus
- 6) Ilustrēts materiāls/grāmatas par romu kultūru Latvijā izstrādes vadītāja I. Noskova
- 7) Romu pozitīvā tēla prezentācijas Latvijas sabiedrībā, izceļot romu sieviešu labos stāstus vadītāja Z. Kleina.

Lai īstenotu iecerētās iniciatīvas, nepieciešams sniegt organizatorisku atbalstu visiem projektu īstenotājiem, vēlams, nodrošinot pašvaldību, Kultūras ministrijas un kompetento iestāžu, piemēram, Rīgas NVO Centra atbalstu.

Nepieciešams veikt šādus konkrētus veicināšanas pasākumus, lai stiprinātu sadarbību vietējā līmenī, iesaistot romu sievietes aktivitātēs, uzrunājot sadarbības partnerus pašvaldībās un nevalstiskajās organizācijās, kā arī ar mentoru palīdzību īstenotu romu sieviešu un meiteņu iniciatīvas, kas tika izstrādātas semināra laikā, piemēram, izveidotu atbalsta grupas romu sievietēm atsevišķās pašvaldībās, attīstītu informatīvo kampaņu par romu kultūru Latvijā un izveidotu jauno talantu konkursu romu bērniem un jauniešiem. Lai veicinātu šo jauno iniciatīvu ieviešanu, katrai komandai izvēlētais vadītājs saņēma organizatoru sarūpētu *Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta* izdotu gada plānotāju, kas tika pasniegti darba grupu vadītājām.

Semināra nobeigumā tika nodrošināti vingrinājumi – viens, nostiprinot semināra dalībnieku vienotības un sadarbības vērtības, otrs, atklājot katra semināra dalībnieka citu dalībnieku pamanītās spējas un talantus. Dalībnieču viedokļi daudzviet sakrita, identificējot šādas vērtības – ģimeni, bērnus, valsti, kopību.

Savukārt, darbnīcā, kur bija jāatceras un jāatzīmē katra dalībnieka ieguldījums gan semināra programmas gaitā, gan ārpus oficiālās programmas, dalībnieces ne tikai ātri atzīmēja acīmredzamos līderus, kas snieguši ieguldījumu pasākuma veiksmīgā norisē (D. Kretalovs, K. Arhipovs, D. Didžus, I. Ielīte), bet arī saprata, ka katrā komandas

Ziņojums

dalībniekā jāsaskata ieguldījums un veiksmīgā kopsadarbībā atrada katra semināra dalībnieka ieguldījumu.

Semināra rezultāti

Kapacitātes stiprināšanas un līdzdalības veicināšanas seminārs romu sievietēm „Sievietes kopienās un darbībā” deva iespēju ar dažādu aktivitāšu – darbnīcās izmantoto testu, zināšanu, radošo metožu, uzdevumu palīdzību, ar radošo darbnīcu, – ieguldījuma palīdzību, radīt savstarpēju uzticēšanos, nojaukt barjeras komunikācijā, padziļinātu izpratni par dažādajām prasmēm un zināšanām, kas iegūstamas, darbojoties nevalstiskajā sektorā un kas varētu uzlabot dzīves kvalitāti romu ģimenēm un romu bērniem, kā arī celt viņu pašapziņu un motivēt vairāk iesaistīties gan romu kultūras mantojuma saglabāšanā, gan veidojot dzīvi pašvaldībās kopā ar citiem aktīviem pilsoņiem.

- 1) Semināra dalībnieču pašapziņa tika celta gan seminārā piedaloties KM amatpersonām (A, Kleinberga, D. Kretalovs), gan pateicoties semināra norises vietas izvēlei, gan izvēlētajām lektorēm, gan tam, ka romu eksperti (K. Arhipovs, D. Didžus) deva ieguldījumu visā semināra gaitā, gan tam, ka varēja sadarboties ar sieviešu nevalstisko organizāciju pārstāvēm;
- 2) Semināra gaitā, ieskaitot neformālo daļu, semināra dalībnieces pārvarēja komunikācijas barjeras, atrada kopīgas intereses, kā arī novērtēja izglītošanās pasākumu nozīmi;
- 3) Semināra gaitā dalībnieces noteica savu personības tipu un varēja izprast, kādā jomā, kādā lomā viņām būtu visvieglāk sasniegt panākumus, kā var veiksmīgāk izmantot savus talantus;
- 4) Seminārā dalībnieki ieguva pamatzināšanas par finanšu jautājumiem;
- 5) Seminārā dalībnieces apguva pamatzināšanas par veselīgu dzīves veidu un vingrinājumus, kas palīdz uzturēt veselu ķermeni jebkurā vecumā un novērtēt kustību nozīmi katra cilvēka dzīvē;
- 6) Balstoties uz Latvijas nevalstiskā sektora sieviešu darba pieredzi, dalībnieces varēja iepazīt mērķu izvirzīšanas prasmi un iegūt izpratni, ka, lai sasniegtu jebkuru mērķi, ne tikai šis mērķis ir precīzi jānodedinē, bet arī jāveic nepieciešamas darbības, kas ved uz šo mērķi;
- 7) Sadarbojoties nelielās darba grupās, katrai grupai strādājot ar savu, no grupas izvirzītu vadītāju, dalībnieces noformulēja iniciatīvas, kuras vēlētos īstenot

- savās kopienās; prezentēja savas iniciatīvas un izveidoja iniciatīvas grupas, kas iespējams uzņemtos šo ideju virzīšanu;
- 8) Visa semināra gaitā dalībniecēm tika radītas iespējas dalīties savā pieredzē, zināšanās, problēmās un parādīt savus talantus, kas noslēgumā tika novērtēti, izmantojot vienaudžu mācīšanās pieeju, kā arī LSOST un romu aktīvistēm daloties pieredzē;
  - 9) Semināra darbnīcās dalībnieces ieguva prasmes, ko var izmantot savās pilsētās, savās kopienās un ģimenēs vai izmantot uzņēmējdarbībā, to skaitā apguva prasmes izgatavot ekoloģisko vaska drāniņas, sveces, Lieldienu rotājumus un rotaslietas;
  - 10) Neformālās daļas pasākumos, proti, veidojot kopīgās dejās un retro fotogrāfijas katra dalībniiece varēja izpaust savu radošumu, un parādīt savas spējas;
  - 11) Darbs nelielās komandās, savu ideju prezentācija, rezultātu izvērtēšana deva dalībniecēm sākotnējas prasmes komandas vadīšanā, savu ideju un redzējuma formulēšanā un domubiedru atrašanā;
  - 12) Kopumā visas dalībnieces ieguva stimulu tālākam darbam un iniciatīvu īstenošanai.

Semināra programma tika gatavota tā, lai veicinātu romu un Latvijas sieviešu organizāciju aktīvo dalībnieču iespējas tikties, iepazīties, kopīgi apgūt jaunas pieejas gan pašapziņas celšanai, gan karjeras (profesionālās un kopienā) mērķu nospraušanai, gan veselīga dzīves veida uzturēšanai, atbilstoši Eiropas Savienības un Latvijas dzimumu līdztiesības politikām sabalansējot privāto un darba dzīvi, gan arī iesaistoties vietējās kopienas aktivitātēs. Seminārā kā darbnīcu vadītājas tika uzaicinātas tādas aktīvas sieviešu nevalstisko organizāciju un uzņēmumu pārstāves, kuru personiskā pieredze, darba dzīve un līdzdalība sabiedriskās aktivitātēs var ne tikai kalpot par piemēru citām sievietēm, bet arī viņu zināšanas var tālākā nākotnē izmantot zināšanu pārnesei Latvijas nevalstiskajās organizācijās, it īpaši sieviešu organizācijās. Tāpat **viens no tālākajiem mērķiem ir veicināt romu sieviešu organizācijas/aktīvo sieviešu grupas izveidošanos Latvijā, kas varētu ne tikai veicināt aktīvo romu sieviešu romu kultūras zināšanu un pieredzes pārnesei, bet veicināt mentoringa attīstību romu kopienā, pieredzējušākajām romu sievietēm atbalstot jaunākās, pieredzes iegūšanā ieinteresētās romu jaunietes.**

Lai šos mērķus īstenotu nepieciešamas vairākas vietēja, nacionāla un starptautiska līmeņa atbalsta iniciatīvas, tai skaitā tīklošanās iniciatīvas Latvijas pilsētās starp romu sievietēm un sievietēm nevalstiskajās organizācijās, kā arī projektu īstenošanai LSOST varētu sniegt atbalstu domoru piesaistē (ziedot.lv, ārvalstu finansētāji, pašvaldības).

Būtu jāizmanto romu sieviešu un meiteņu prasmes, lietojot viedtālruņus, lai veicinātu sadarbību un mācību satura nodošanu. Rekomendējam sadarbībā ar RTU Tālmācības studiju centru izveidot M- learning projektu.

Tāpat LSOST sadarbībā ar INTRUM plāno nodrošināt finanšu pratības apmācību, kas būtu ļoti noderīga arī romu sievietēm un kopienās.

Semināra dalībnieču ieteikumi romu sieviešu līdzdalības veicināšanai

Romu sievietes izteica šādus **priekšlikumus**, lai uzlabotu romu sieviešu turpmāko iesaisti, kā arī veicinātu romu sieviešu un aktīvo sieviešu Latvijas nevalstiskajās organizācijās līdzdalību un savstarpējo sadarbību:

- Nepieciešams izveidot *Facebook* tīmeklī grupu, kurā romu sievietes un aktīvās sievietes no organizācijām vara dalīties pieredzē un lūgt padomus;
- Būtu svarīgi visu projektu īstenotājiem tikties, lai saplānotu nepieciešamās darbības vismaz vienu reizi gadā;
- Vietējās pašvaldībās ar KM un LSOST dalīborganizāciju pārstāvju dalību nepieciešams noorganizēt tikšanās, lai vietējā līmenī gūtu atbalstu un nepieciešamos resursus;
- Plānojot nākamo semināru, būtu vēlams pirms tā noorganizēt romu un aktīvo sieviešu tikšanos tajās pašvaldībās, no kurām būs romu dalībnieces, lai seminārā varētu strādāt pie idejām, ko kopīgi darīt vietējā pašvaldībā;
- Turpināt semināru organizēšanu, kas nodrošina gan romu pieredzes, gan nevalstiskā sektora pieredzes izmantošanu;
- Biežāk tikties romu kultūru saistītos pasākumos, kā arī citos nevalstisko organizāciju pasākumos.

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šis pasākums ir īstenots projekta „Latvijas romu platforma III: sadarbības un līdzdalības veicināšana” ietvaros” ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība 2014 – 2020” finansiālo atbalstu. Par pasākuma saturu atbild Kultūras ministrija un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis.

* Ziņojumā ir izmantotas fotogrāfa Haralda Elcera fotogrāfijas

**Kapacitātes stiprināšanas un līdzdalības veicināšanas seminārs
romu sievietēm**

“Sievietes kopienās un darbībā”

2019.gada 17. un 18. aprīlī

**Rāmavas muižā, Rāmavas iela 9
Rāmava, Ķekavas pagasts**

PROGRAMMA

17.04.2019. Pirmā diena

- 10.00** Ierašanās, reģistrācija, apmešanās viesu namā, kafija
- Semināru vada **Inete Ielīte**, LSOST priekšsēdētāja, un **Kaspars Arhipovs**, projekta „Latvijas romu platforma III” asistents
- 11.00** **Semināra atklāšanas uzruna**
Anita Kleinberga, Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vadītāja
- 11.15** **Darbnīca “Iepazīsim sevi, savas vērtības un dzīves misiju”**
Vada **Edīte Kalniņa**, biedrības „Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls” (LSOST) līdzpriekšsēdētāja, cilvēkresursu vadības eksperte
- 12.30** Pusdienas
- 13.30** **Darbnīca “Kā rīkoties ar finansēm?”**
Vada **Ilva Valeika**, kredītu pārvaldības uzņēmuma “**Intrum**” vadītāja Baltijā
- 15.00** Kafijas pauze
- 15.30** **Darbnīca “Kustības veselības veicināšanai”**
Vada **Elīna Dukure**, fizioterapeite
- 16.15** **Darbnīca “Sadarbības atslēgas mūsu idejām un sapņiem”**
Vada **Ieva Elvīra Garjāne**, sadarbības programmu trenere un līdzdalības eksperte un **Marika Rudzīte-Griķe**, uzņēmēja un reģionālās attīstības eksperte
- 17. 45** Kafijas pauze
- 18.00** **Dalībnieču sociālā tīklošanās**
Brīvais laiks/pastaiga Rāmavas muižā/ retrofoto veidošana
- 19.00** Vakariņas

Ziņojums

- 20.00   **Praktiskās darbnīcas sieviešu ikdienas atvieglošanai un veselīgam dzīvesveidam**
Vada LSOST un romu sieviešu pārstāves
- 21.30   Atpūta, muzicēšana un sarunas

18.04.2019. Otrā diena

- 8.00   Brokastis
- 9.00   Iesildīšanās darba dienai
- 9.30   **Sadarbības projektu izstrāde un īstenošana**
Inete Ielīte, "Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls" valdes priekšsēdētāja
- 11.00   Kafijas pauze
- 12.30   **Darbnīca nākotnes plānošanai**
Vada Inete Ielīte, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla priekšsēdētāja,
Deniss Kretalovs, Kultūras ministrijas projekta „Latvijas romu platforma III” vadītājs
- 13.00   **Darba grupu ziņojumi. Semināra izvērtējums**
- 13.40   **Pusdienas un izbraukšana**

Fotogrāfs **Haralds Elceris**

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šis pasākums ir īstenots projekta „Latvijas romu platforma III: sadarbības un līdzdalības veicināšana” ietvaros (līgums Nr.792550-NRP3-LV) ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība 2014 – 2020” finansiālo atbalstu. Par pasākuma saturu atbild biedrība “Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls” un Kultūras ministrija, un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis.